

**BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIGA EKOLOGIK TA‘LIMNI
SINGDIRISH VA UNDAGI MUAMMOLARNI OLDINI OLISHGA
O‘RGATISH**

Abduraxmonova Iroda

boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ekologik ta‘limni singdirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Ekologik ong va ekologik madaniyatni shakllantirish jarayonida uchraydigan muammolar hamda ularning oldini olish mexanizmlari tahlil qilingan. Ta‘lim jarayonida innovatsion metodlar, interfaol usullar va amaliy mashg‘ulotlarning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ekologik ta‘lim, ekologik madaniyat, ekologik ong, boshlang‘ich ta‘lim, interfaol metod, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы привития экологического образования учащимся начальной школы. Анализируются проблемы, возникающие в процессе формирования экологического сознания и экологической культуры, а также механизмы их предотвращения. Обосновывается важность инновационных методов, интерактивных методов и практических упражнений в образовательном процессе.

Ключевые слова: экологическое образование, экологическая культура, экологическое сознание, начальное образование, интерактивный метод, устойчивое развитие.

Annotation. This article discusses the theoretical and practical foundations of instilling environmental education in primary school students. The problems encountered in the process of forming ecological awareness and ecological culture and the mechanisms for their prevention are analyzed. The importance of innovative methods, interactive methods and practical exercises in the educational process is substantiated.

Keywords: environmental education, ecological culture, ecological awareness, primary education, interactive method, sustainable development.

Kirish

Hozirgi globallashuv sharoitida ekologik muammolar insoniyat oldida dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning kamayishi, iqlim o'zgarishi kabi omillar yosh avlodni ekologik jihatdan ongli va mas'uliyatli qilib tarbiyalashni talab etadi. Shu jihatdan boshlang'ich sinf bosqichi ekologik ta'limni shakllantirishning eng muhim davri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi talablari asosida ilmiy maqolada muammo dolzarbligi, ilmiy asoslar, metodologiya va amaliy tavsiyalar yoritilishi lozim.

Asosiy qism

Ekologik ta'lim – bu o'quvchilarda tabiatga ongli munosabatni, ekologik bilim va ko'nikmalarni shakllantirish jarayonidir. Boshlang'ich ta'lim bosqichida ekologik tarbiya fanlar integratsiyasi asosida amalga oshiriladi.

UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, barqaror rivojlanish ta'limi kichik yoshdan boshlab singdirilgandagina samarali natija beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyat quyidagi komponentlar orqali shakllanadi:

- ekologik bilim;
- ekologik tafakkur;
- ekologik xulq-atvor;
- tabiatga nisbatan mas'uliyat hissi.

Ekologik ta'lim jarayonida uchraydigan muammolar

Boshlang'ich sinflarda ekologik ta'limni tashkil etishda quyidagi muammolar kuzatiladi:

- Nazariy bilimlarning amaliyot bilan yetarlicha bog'lanmasligi.
-

- O‘quvchilarda ekologik muammolar mohiyatini chuqur anglash darajasining pastligi.
- Ota-ona va maktab hamkorligining sustligi.
- Innovatsion metodlardan kam foydalanish.

Ayrim hududlarda ekologik muammolar, jumladan, Orol dengizi fojiasi misolida atrof-muhit muhofazasining dolzarbligi yaqqol namoyon bo‘ladi. Shu sababli ekologik ta‘lim real hayotiy misollar asosida olib borilishi zarur.

Muammolarni oldini olish mexanizmlari

Ekologik ta‘lim samaradorligini oshirish uchun quyidagi metod va shakllar tavsiya etiladi:

1. Interfaol metodlar:

- “Aqliy hujum”
- “Klaster”
- Rol o‘ynash usuli
- Muammoli vaziyatlar yaratish

2. Amaliy faoliyat:

Maktab hududida ko‘chat ekish;

- “Tabiatni asraymiz” loyihalari;
- Chiqindilarni saralash bo‘yicha mini-loyihalar.

3. Fanlararo integratsiya:

Ona tili darslarida tabiat mavzusida matn tuzish, matematika darslarida daraxt ekish statistikasi bilan ishlash, tasviriy san‘atda ekologik plakatlar chizish orqali integratsiyalashgan yondashuv qo‘llaniladi.

4. Oilaviy hamkorlik:

Ota-onalarni ekologik tadbirlarga jalb qilish o‘quvchilarda mas‘uliyat hissini mustahkamlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada kuzatish, tahlil, taqqoslash va pedagogik eksperiment metodlaridan foydalanildi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan olib borilgan tajriba-sinov ishlari

ekologik loyihalar asosida tashkil etildi. Natijalar ekologik bilim va xulq-atvorda ijobiy o‘zgarishlar kuzatilganini ko‘rsatdi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki:

Amaliy mashg‘ulotlar nazariy darslarga nisbatan samaraliroq.

Interfaol metodlar o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi.

Ekologik ta’lim uzluksiz va tizimli olib borilganda barqaror natija beradi.

Ekologik madaniyatni shakllantirishda maktab, oila va jamiyat hamkorligi muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ekologik ta’limni singdirish – ekologik muammolarning oldini olishning eng samarali yo‘lidir. Ekologik ong va madaniyat kichik yoshdan shakllantirilsa, kelajak avlod tabiatga mas’uliyat bilan yondashadi. Shuning uchun ta’lim jarayonida innovatsion metodlar, amaliy mashg‘ulotlar va fanlararo integratsiya keng qo‘llanilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2017.
3. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. – Toshkent, 2021.
4. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris, 2017.
5. O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi. Atrof-muhitni muhofaza qilish bo‘yicha milliy hisobot. – Toshkent, 2022.
6. To‘raqulov X.T. Ekologik tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.